

Ekonomi ve hukuk Diyarbakır'da buluştu

19.01.2023

Daha İyi Yargı Derneği Başkanı Av. Mehmet Gün:

“Türkiye sorunlarını çözmeye yargıdan başlamalı”

Daha İyi Yargı Derneği'nin, “A'dan Z'ye Türk Yargı Reformu”nu iş ve hukuk dünyasına anlatmak için başlattığı “Ekonomi ve Hukuk Buluşmaları”nın 13'üncüsü, Diyarbakır'da gerçekleşti. Dernek başkanı Av. Mehmet Gün, “Yargı ve hukukun üstünlüğü, cumhuriyetin çözülememiş en büyük sorunudur” dedi.

Daha İyi Yargı Derneği'nin, “A'dan Z'ye Türk Yargı Reformu”nu iş ve hukuk dünyasına anlatmak için başlattığı “Ekonomi ve Hukuk Buluşmaları”nın 13'üncüsü, 19 Ocak 2023 Perşembe günü Diyarbakır'da gerçekleşti. Önceki Ekonomi ve Hukuk Buluşmaları, sırası ile Denizli, İzmir, Bursa, Mersin, Edirne, İstanbul, Hatay, Kayseri, Çanakkale, Gaziantep, Konya ve Antalya'daydı.

Diyarbakır buluşmasının konusu, “istikrarlı büyüme ve kalkınma”ydı. Açılışta Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası (DTSO) Başkanı Mehmet Kaya ile Doğu Güneydoğu Sanayici ve İş İnsanları Dernekleri Federasyonu (DOGÜNSİFED) Başkanı Aziz Özkılıç konuştu.

Buluşmada, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Fatih Özatay, “istikrarlı büyüme ve kalkınma için gereken yapısal reformlar”ı anlatırken, Daha İyi Yargı Derneği Başkanı Av. Mehmet Gün de Türkiye'nin yargı düzenini değerlendirip, daha iyi bir yargı için derneğin hazırladığı “A'dan Z'ye Türk Yargı Reformu” başlıklı çözüm önerilerini sundu. Av. Mehmet Gün, özetle şunları söyledi:

“En büyük zenginliğimiz farklılıklarımız”

Türkiye ihtiyacından fazlasının üretebilecek dinamik bir insan kaynağına, coğrafi ve kültürel zenginliğe ve fırsatlara sahip. En önemli sorunumuz ileri bir demokrasi, hukuk devleti ve refah ülkesi haline gelememiş olmak. En büyük zenginliğimiz ise bu sorunları çözmeye dinamiklerini oluşturan farklılıklarımız. Demokrasi ve hukuk devleti siyasi istikrarın, siyasi istikrar da toplumsal dayanışmanın, makro ve mikro alanda davranışların ve nihayetinde ekonomik istikrarın temelidir. Türkiye 2021'de 'uluslararası siyasi istikrar endeksi'nde 194 ülke arasında 169. sırada, 20 Avrupa ülkesi arasında ise 19. sıradaydı. En sonda savaş halinde bulunan Ukrayna geliyordu.

“Hukukun üstünlüğü endeksinde, 140 ülke arasında 116. sıradayız”

“Yargının hukukun üstünlüğünü gerçekleştirme performansı, toplumun ve siyasal yapının devinimini, makro kararların isabetini ve ekonominin performansını belirler. Dolayısı ile yargı, ekonomik performansın ana belirleyicisidir. Hukuk devleti, hukuk kurallarına tâbî devleti, hukukun üstünlüğü, devletin işleyişini belirleyen kuralların mevcut ve uygulanır olduğunu anlatır. Kurallar var fakat uygulanmıyorsa ya da keyfi kararlara göre işliyor ise hukuk devleti de hukukun üstünlüğü de yoktur. World Justice Project’in ‘hukukun üstünlüğü endeksi’nde, 2022 yılında, 140 ülke arasında, Meksika ve Mali’den sonra 116. sıradayız.

“Siyasiler ile kamu görevlilerinin suçlarının soruşturmasına kendi kurum veya amirlerinin izin vermesi şartı, cezasızlığa neden oluyor. Bürokrasi siyasetçiyi hukuk sınırları içinde kalmaya zorlayamıyor. Yargı yürütmeye ve Adalet Bakanı’na bağlı. Hakimlerin kürsü teminatları yok. Doğal hakim ilkesi aksıyor. Hakimler ve Savcılar Kurulu’nun (HSK) idari kararlarının yargısal denetimi yok. Yargının kapasitesi, usul ve süreçleri, görevini yapmak için yeterli değil.

50 milyon vatandaşımız mahkemelik

“Türkiye’de her sene ortalama 8,2 milyon dava açılıyor, üçte biri sonraki yıllara devrediyor. Adalet Bakanlığı istatistiklerine göre 2021 yılında Türkiye’de devam etmekte olan 28 milyon dava var. Bunların 15 milyondan fazlası savcılık dosyası, 5 milyon kadarı ceza davası, 5 milyon 600 bini hukuk davası, 1 milyon 300 bini idare ve vergi davası. Yaklaşık 50 milyon vatandaşımız ya şikayetçi ya sanık ya davalı ya da davacı. Dört-beş ayda bitmesi gereken bir dava, istinaf ve temyiz aşaması dahil en az beş sene, ortalama dokuz sene sürüyor. Anayasa Mahkemesi’nde yığılan bireysel başvuruların %77’den fazlası, ihlal kararlarının %60’tan çoğu, adil yargılanma hakkı ihlaline ilişkin.

“Kamu hizmetleri arasında en kötüsü, yargı hizmetleri”

“Kamu hizmetleri arasında en kötüsü, yargı hizmetleri. Halk kendi arasında ve devletle sonuçlanması yıllar süren uyuşmazlıklara ve davalara boğulmuş durumda. Uyuşmazlıklarımızı çözemeyerek kendi kendimizi köstekliyoruz. Yargının görevini yapamaz olması, mikro alanda, tedarik zincirinde, bireyler arasında itimatsızlığa, aktörlerin işbirliklerinden ve ortaklıklardan kaçınmasına, küçük kalmasına neden oluyor. Güveni kötüye kullanma suçlarındaki gecikmeler, profesyonel yönetim, kurumlaşma ve ortaklıkları istenilmez hale getiriyor; işletmelerde

profesyonel yönetici istihdamına, kurumlaşmaya ve ölçek ekonomisine göre büyümeye, ortaklıklar, ortak girişimler kurmaya, güçlerimizi birleştirerek devasa sinerjilerimizi hayata geçirmemize, uluslararası rekabet gücü kazanmamıza engel oluyor. Makro alanda ise karar vericilerin sorumsuz davranmalarına, bilimsellikten uzaklaşarak hatalı ve keyfi karar almalarına, kayırma ve liyakatsizliğe, yolsuzluk ve rüşvetin yaygınlaşmasına yol açıyor. Bu da bir yandan siyasi istikrarı, diğer yandan makro dengeleri bozarak ekonomik aktörlerin uzun vadeli plan yapmasına ve kararlar almasına engel olmakta.

“Kamu görevlilerinin suçlarını soruşturmada izin şartı kaldırılmalı”

“Türkiye sorunlarını temelli olarak çözmeye, en başta yargı sorununu kökten çözerek başlamalı. Yargı, görevini bağımsız olarak özgürce yerine getirebiliyor ise hukukun üstünlüğünü gerçekleştirebilir. Yargı, etkin ve verimli çalışarak kaliteli hizmet üretiyorsa, hukukun üstünlüğüne riayet ederek örnek oluyorsa, şeffaf ve hesapverir ise tam bağımsızlığı hak eder, kazanır ve bağımsızlığını koruyabilir. Bunu gerçekleştirmek için ise yargının hesapverirliğinin ve bağımsızlığının sağlanması, yargının etkin ve verimli çalışır ve görevini yapabilir hale getirilmesi, yargı bağımsızlığını güvenceye alan dengenin kurulması gerekir.

“Hukukun kusursuz, istisnasız üstünlüğü için ise yargı dahil kamu görevlilerinin suçlarını soruşturmada kurum ve idari amir izin şartı kaldırılmalı, davalarına uzman bir mahkeme bakmalıdır. Dokunulmazların suçlarını soruşturmaya, Yüce Divan’da dava açmaya, TBMM’deki siyasi çoğunluk değil, kurulacak bir Adalet Yüksek Mahkemesi hukuka uygunluk denetimi yaparak karar vermeli, milletvekillerinin kürsü dokunulmazlığını yargı korumalı ve geliştirmeli, cezasızlık ve algısı giderilmelidir. Böylece bürokrasiye hukuk güvencesi, sorumluluğu ve disiplini kazandırılmalı, yönetimde keyfilik, hesapvermezlik ve öngörülemezlik giderilmelidir.

“Cumhur ve Millet İttifakları uzlaşmak zorunda”

“Yargı ve hukukun üstünlüğü cumhuriyetin çözülememiş en büyük sorunudur. Cumhur ve Millet İttifaklarının parlamentonun güçlendirilmesinde buluşan vaatleri, aralarında bir uzlaşmayı zorunlu kılmaktadır. Bu uzlaşma zorunluğu, Türkiye’ye, yargı sorununu çözmek için asırlık bir fırsat penceresi açmaktadır. Bu fırsat, karşıt ittifakların, en başta, etkin ve verimli çalışan, şeffaf, hesapverir ve tam bağımsız yargıyı oluşturmakta anlaşmaları halinde değerlendirilebilecektir. Bu gerçekleştiği takdirde Türkiye hızla ileri bir hukuk devleti ve demokrasi haline gelecek, refahımız hızla yükselecek, kişi başı milli gelirimiz 25-30 bin dolara çıkacaktır.”

A'dan Z'ye Türk Yargı Reformu

Türkiye'deki yargı sorunlarını tespit edip çözüm önerileri geliştirmek, bu öneriler üzerinde toplumsal mutabakat sağlanması ve çözümlerin hayata geçirilmesi için çalışmak üzere Kasım 2014'te kurulmuş, siyaseten tarafsız bir sivil toplum kuruluşu olan Daha İyi Yargı Derneği'nin yargının kaliteli hizmet vermesi için geliştirdiği çözüm önerilerini içeren "A'dan Z'ye Türk Yargı Reformu" çalışması, yargıda şu temel dokuz reformu öneriyor:

- 1.Hakimler Savcılar Kurulu'nu, toplumun tüm kesimlerini temsil eden, hiçbir kişi, grup veya koalisyonun etki edemeyeceği, tam bağımsız hale dönüştürerek, kaliteli yargı hizmeti üretimine odaklanan düzenleyici bir kurum olarak Adalet Yüksek Kurumu oluşturmak.
- 2.Yargının idaresiyle ilgili her türlü karar ve işlemi etkin yargısal denetime açıp, bu amaçla yargı konularında uzmanlaşmış Adalet Yüksek Mahkemesi oluşturmak.
- 3.Anayasa Mahkemesi'nin daire sayısını 3'e çıkarmak, üye sayısını 15'den 30'a yükseltmek, seçimlerini kamuoyunun katılımına açık şeffaf ve yargı denetime tabi tutarak kapasitesini artırmak ve siyaseten tarafsızlığını geliştirmek.
- 4.Hukuk mesleklerinin her biri için, yönetimleri sadece meslek mensupları tarafından seçilen, tam bağımsız yargısal meslek kuruluşları oluşturmak.
- 5.Yargı görevlerine kabul ve atamalarında tam liyakati sağlamak; yargı üst organlarına, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay üyeliklerine adaylık ve atamalarda kamuoyunu dahil ederek tam şeffaflığı, seçme ve atama kararlarını gerekçeli açık oya tabi tutup bütün aşamaları yargı denetimine tabi kılarak tam hesapverirliği sağlamak.
- 6.Ahi geleneğinin özüne uygun olarak yeknesak hukuk meslekleri kariyer planı oluşturmak ve insan kaynaklarını ihtiyaca uygun olarak geliştirip liyakat esaslı olarak değerlendirmek.
- 7.Yargı hizmet birimlerini, mahkemeleri ve insan kaynaklarını 26 kalkınma bölgesi bazında optimum şekilde dağıtmak, uzmanlıkları merkezlerde yoğunlaştırırken hizmeti halkın ayağına götürmek.

8.Uyuşmazlıkları erken aşamada tespit ederek yargının iş yükünü önceden kestirmek, yargı kaynaklarını ileriye yönelik planlamak, modern uyuşmazlık yönetim usulleri ve dava öncesi dürüst ifşa ve ibraz kurallarıyla sulh ve uzlaşmayı teşvik etmek, davaları en geç üç-dört ay içinde sonlandırmak.

9.Herkese karşı hukukun üstünlüğü için kamu görevlilerinin suçlarında idari amirlerinin ve kendi kuruluşlarının soruşturma izni vermesi şartını kaldırmak.

Daha İyi Yargı Derneği

Daha İyi Yargı Derneği (www.dahaiiyargi.org), Türkiye'deki yargı sorunlarını tespit edip çözüm önerileri geliştirmek, bu öneriler üzerinde toplumsal mutabakat sağlanması ve çözümlerin hayata geçirilmesi için çalışmak üzere Kasım 2014'te kurulmuş, siyaseten tarafsız bir sivil toplum kuruluşu. Amacı Türkiye'nin, uzlaşma kültürünün egemen olduğu, barış içinde yaşayan, üretken, uluslararası alanda rekabetçi ve müreffeh bir toplum haline gelmesine, yargının daha ilerletilmesi ve geliştirilmesi yolu ile katkıda bulunmak. Dernek, yargıda A'dan Z'ye bir reform öneriyor.

Av. Mehmet Gün

Daha İyi Yargı Derneği Kurucu Başkanı Av. Mehmet Gün (www.mehmetgun.com), Legal500, Chambers and Partners ve Euromoney tarafından Türkiye'deki en etkili avukatları arasında gösterilen bir hukukçu. Hukukun üstünlüğünü ve demokrasiyi güçlendirmek ve geliştirmek ve bunun sonucunda sürdürülebilir ekonomik büyümeye yardımcı olmak için çabalayan Gün, Daha İyi Yargı Derneği'nin yanı sıra İstanbul Tahkim Derneği'nin (İSTA) kurucusu ve başkanı, Türk Girişim ve İş Dünyası Konfederasyonu (TÜRKONFED) Başkan Yardımcısı, Türk Sanayicileri ve İşinsanları Derneği (TÜSİAD) Haysiyet Divanı Üyesi.